



RAČUNAMO, DA BO SLOVENIJA KLJUČNI DEJAVNIK V REGIJI

Vrhovni poveljnik zavezniških sil za transformacijo general Jean-Paul Paloméros je 17. in 18. novembra letos obiskal Slovenijo. Pogovarjala sva se v poslopju prihodnjega Natovega centra odličnosti za gorsko bojevanje v Sloveniji. Spregovorila sva o vlogi centrov odličnosti, o temah na nedavnem vrhu Nata in, seveda, o najpomembnejših izzivih Natove transformacije in Zavezniškega poveljstva za transformacijo (Allied Command Transformation – ACT).

*Intervju: Liliana Brožič
Fotografije: Boštjan Pogorevc
Grafika: Robert Cotič
Prevod: Iris Žnidarič*

General Paloméros, dobrodošli v Sloveniji in Slovenski vojski. Večino svoje kariere ste bili pilot bojnega letala. Po številnih drugih dolžnostih ste septembra 2012 postali vrhovni poveljnik zavezniških sil za transformacijo. Ali pogrešate tista zgodnejša leta, polna adrenalina?

Moja služba me navdušuje. Ko se popolnoma posvetiš svojemu delu, to postane del tebe. Moram pa dodati, da kljub temu včasih še vedno najdem čas in pilotiram reaktivna letala. Pred kratkim sem imel to priložnost na letalu F18 v bazi Oceana, eni največjih baz ameriške mornarice na vzhodni

obali ZDA. Čeprav občasno pogrešam hitrost in adrenalin, ki ju prinese letenje z reaktivnimi letali, je tudi moje sedanje delo po svoje vznemirljivo.

Od leta 2010 so se slovenski izdatki za obrambo precej znižali. Slovenska vojska se trudi racionalizirati svoje delovanje, narediti »več z manj« in sredstva nameniti predvsem področjem, ki so potrebna za vzdrževanje bojne pripravljenosti. Druge zavezniške države so v podobnem položaju in Nato se je na to odzval s pobudami, kot so pametna obramba, koncept vodilnih držav in pobuda povezanih sil, s katerimi poskuša spodbuditi sodelovanje pri razvoju vojaških zmogljivosti z izmenjavo znanja in virov. Med letošnjim vrhom Nata so se države članice zavezale k cilju, da izdatke za obrambo povečajo na dva odstotka BDP, razvoju zmogljivosti pa

namenijo 20 odstotkov izdatkov, namenjenih za obrambo. Menite, da je cilj dosegljiv in kakšna je vloga Zavezniškega poveljstva za transformacijo pri omenjenih prizadevanjih? Kako pomemben je ta cilj za razvoj Natovih zmogljivosti v državah članicah v prihodnje?

Obramba je dolgoročna naložba. Veliko ljudi se bo osredotočilo na naložbe v opremo, kar je sicer v redu, ko pa delaš z ljudmi, ki vojaško kariero razumejo kot dolgoročno naložbo in strast, moraš imeti tudi dolgoročno vizijo. Zmanjševanje obrambnih proračunov v dolgoročnem obdobju bo imelo tudi dolgoročne posledice. Številne evropske države, med njimi tudi Slovenija, so svoje obrambne proračune precej znižale. Zdaj moramo oceniti posledice in se odločiti, kako se bomo z njimi spoprijeli. Te se najbolj kažejo na pripravljenosti

sil – manj usposabljanj, manj ur letenja, manj dni na vajah in zmanjšano vzdrževanje lahko privedejo do degradacije zmogljivosti. Vsi skupaj si moramo prizadevati za obnovitev naše pripravljenosti, saj svet ostaja poln

res potrebuje, in na podlagi tega razvili seznam prednostnih nalog. Še vedno ostaja veliko dela, a je opredelitev prednostnih nalog v veliko pomoč – če je vse prednostno, ni nič več prednostno.

loge. Zato je sodelovanje med ACT in državami tako zelo pomembno.

Zavezniško poveljstvo za transformacijo razumem kot Natov možganski trust. Eden izmed vaših



izzivov, groženj in nevarnosti, časa pa ni veliko. V Natu in ACT si zato prizadevamo spodbujati usposabljanja, izobraževanja in vaje, s čimer bi radi zagotovili, da bomo sposobni obnoviti svojo pripravljenost tako na ravni zavezništva kot na nacionalni ravni. Nedvomno moramo najti ustrezen kompromis med zelo dragimi tehnološko naprednimi zmogljivostmi in cenovno bolj dostopnimi zmogljivostmi, pri tem pa zagotoviti, da bomo še naprej zmožni obvladovati številne zahtevne izzive, s katerimi se srečujemo. Operacije moramo biti zmožni vzdrževati na dolgi rok, kot smo to storili v Afganistanu – ne pozabite pa, da so na Balkanu, nedaleč od tu, še vedno sile Nata in EU. Denar moramo porabljati premišljeno in spodbujati k večnacionalnim projektom, da se bomo s skupnim porabljanjem denarja lahko medsebojno dopolnjevali. ACT ta pristop podpira z opredeljevanjem prednostnih nalog. Pred septembrskim vrhom Nata v Walesu smo si zelo prizadevali opredeliti ključne zmogljivosti, ki jih Nato

V okviru pobude povezanih sil bomo uredili izobraževanje, usposabljanje in vaje ter tako ohranili prednosti in nabor znanja ter nato investirali v večnacionalne zmogljivosti, kot so združena obveščevalna dejavnost, nadzor in izvidovanje (Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance). Tako bomo omogočili oblikovanje strateške ocene, ki je potrebna pred vsako operacijo. Te ocene so bistvene, saj imamo le en enoten nabor sil, izzivov pa je veliko, vključno s kolektivno obrambo, kriznim upravljanjem in marsičim drugim. Morda se boste spomnili, da pred enim letom nihče ni zares predvideval, kaj se lahko zgodi v Ukrajini, na jugu zavezništva in v Iraku. Pri ocenjevanju prihodnjih tveganj moramo biti zato zelo previdni in graditi na današnjih prednostih, pri tem pa si poskušati predstavljati, kaj nas lahko doleti jutri. To je ena izmed vlog ACT: razvijamo vizijo za prihodnost, strateško predvidevanje, s katerim poskušamo določiti prihodnje trende in državam pomagati opredeliti njihove nacionalne prednostne na-

aktualnih projektov je konceptualni okvir prihodnjih zavezniških operacij. Menite, da bodo za prihodnje operacije potrebne velike spremembe v sedanji Natovi strukturi sil, zahtevah za razvoj zmogljivosti in standardih usposabljanj?

V Natu imamo zlato besedo: povezljivost. Tako zagotovimo, da so vse Natove sile in tudi sile naših partneric, ki postajajo vse pomembnejše, sposobne v večnacionalnem razvoju delovati skupaj, sodelovati, komunicirati, si izmenjevati informacije in del opreme. V prihodnje bo povezljivost zaradi hitrosti tehnološkega napredka še pomembnejša. Če ne bomo previdni in dovolj natančni pri opredeljevanju standardov, je nevarno, da bodo nekatere države, na primer ZDA, napredovale zelo hitro, medtem ko jim bodo druge težko sledile. Zato se ACT osredotoča na razvijanje ustreznih, izvedljivih in cenovno dostopnih ravni povezljivosti. Svoje sile moramo usposabljati in poskrbeti, da so naši sistemi vsaj kompatibilni.



Ali je zato kibernetška obramba tako pomembna?

Nato je vedno veliko pozornosti namenjal zaščiti svojega sistema poveljevanja, kontrole in komunikacij. Takrat nismo uporabljali izraza »kibernetški«, ampak smo rekli na primer elektronsko bojevanje, danes pa je vse to vključeno v okvir kibernetškega bojevanja. A ne glede na poimenovanje gre nedvomno za pomembno stvar. Ne moremo si dovoliti pomanjkljivosti, saj se zavedamo, da če bodo ogroženi Natovi sistemi, bodo v nevarnosti tudi vse države članice Nata. To je del Natovega ključnega poslanstva – kolektivne obrambe – in zato gre pri tem za Natovo kredibilnost. Vendar je tudi pri tem potrebno sodelovanje z državami, saj je vsaka država sama odgovorna za svojo suverenost. Pri tem ne gre le za vojaške zmogljivosti. Gre tudi za gospodarstvo, bančni sistem in zasebnost. To je zelo zanimiva, a tudi večplastna tema. Lahko vam povem, da Nato resnično napreduje na področju razvoja celovitega kibernetškega koncepta z načrtom usposabljanj. Tesno sodelujemo s centrom

odličnosti za kibernetško obrambo v Estoniji in bomo kmalu izvedli tudi obsežno kibernetško vajo za zavezništvo. Ob pridobivanju izkušenj in znanja je pomembno vedeti, da pri kibernetški obrambi ne gre le za sisteme, temveč tudi za znanje in ljudi.

Zavezniško poveljstvo za transformacijo je tudi Natovo vodilno telo za izobraževanje in usposabljanje. V Natove doktrine so bile vnesene nekatere pomembne spremembe, ki izpostavljajo pomen kakovosti izobraževanja in usposabljanja. Vendar pa se postavlja vprašanje, kako si lahko v nečem dober, če imaš manj sredstev? Kako lahko manjše države znotraj Nata najdejo priložnosti za usposabljanje osebja in enot skladno z enakimi merili in zahtevami? Kje vidite glavne izzive Natovega izobraževanja in usposabljanja v prihodnosti?

To je naš najpomembnejši izziv. Dobro pri tem je, da pred dvema letoma to za Nato ni bila prednostna naloga, vendar zdaj ponovno vlagamo v ljudi, izobraževanje in usposabljanje. Zato

moramo države prepričati, da začnejo vlagati v individualno izobraževanje in usposabljanje, a skladno s splošnim programom. Poskušamo vzeti najboljše, kar vsaka od držav lahko ponudi, in potem določiti posamezne vodilne države za usposabljanje na določenem področju z Natovim certificiranjem. Ta postopek zagotavljanja kakovosti je pomemben, saj želimo ohraniti najvišja merila. Centre odličnosti, kot je tudi prihodnji Natov center odličnosti za gorsko bojevanje v Sloveniji, vidimo kot ključne dejavnike pri tem splošnem programu izobraževanja in usposabljanja. Ne morejo vsi ohraniti celotnega spektra znanja, ki je potrebno za izobraževanje in usposabljanje oboroženih sil, zato pa je v državah članicah veliko ljudi z namenskim znanjem na visoki ravni. Če torej zmoremo to znanje pametno deliti in uporabiti, lahko morda omilimo nekatere posledice zmanjšanja obrambnih proračunov. Centri odličnosti so odlična povrnitev naložb, ki nam omogoča izkoristiti strokovno znanje. V prihodnosti načrtujemo povezovanje centrov odličnosti in začeti kolektivno reševati probleme. Pri vas imate prav poseben namenski center za gorsko bojevanje, medtem ko se drugje osredotočajo na civilno-vojaške odnose, boj proti improviziranim eksplozivnim sredstvom, strateško komuniciranje ali varnost preskrbe z energijo. Ko vse to združimo, dobimo resnično sinergijo, ki nam omogoča obravnavanje različnih problemov, kot so na primer hibridne grožnje, ki zahtevajo globalni pristop. S tovrstno sinergijo bo Natov sistem izobraževanja in usposabljanja veliko učinkovitejši in veliko tehtnejši.

Prejela sem publikacijo, v kateri so opisani vsi centri odličnosti. Zdi se mi občudovanja vredna, saj vsaka država dela nekaj zelo posebnega in vse lahko prispevajo svoj delež.

To je res vredno občudovanja, saj lahko čisto vsaka država nekaj ponudi in v tem se vidi prispevek držav, prispevek, ki presega proračune in številke. Vidimo ga v njihovi predanosti operacijam, razvoju centrov odličnosti in deljenju znanja z drugimi, kar je neprecenljivo. Deljenje znanja in strokovnosti je težko ovrednotiti s številkami, a na koncu je zelo pomembno, da vsem državam zagotovimo dostop do tega strokovnega znanja.

Kako lahko Slovenija prispeva k transformacijskim prizadevanjem Zavezniškega poveljstva za transformacijo?

Slovenija je pripravljena vlagati na številnih področjih, ki so zelo zanimiva za Nato, na primer v zmogljivosti JRKB-obrambe in specialne sile. Menim, da bi bila to zelo dobra naložba za vašo državo. Razumljivo je, da ne morete razviti vseh zmogljivosti, zato je osredotočanje na tako imenovane nišne, sploh pa koristne, zmogljivosti, kot so usmerjevalci zračne podpore (Joint Terminal Attack Controller – JTAC), zelo pomembno. Čeprav ne dobite lovskih letal ali naprednih helikopterjev, boste imeli ljudi, ki jih znajo upravljati v okviru koalicije, kar je najpomembnejše za podporo naših sil. Zdravstvena podpora je še ena izmed izjemnih zmogljivosti. Številne države so občutno zmanjšale svoje obrate za zdravstveno podporo in morali bomo ponovno vlagati v podporo ter posodobiti in optimizirati zmogljivosti na tem področju. To je izjemno pomembno tudi zato, ker mora tudi vojska odigrati svojo vlogo v boju s pandemijami, kot je na primer ebola, ter pri pomoči ob naravnih nesrečah, kjer so vaši vojaki zelo uspešni. Gre za ključne nišne zmogljivosti, v katere je Slovenija pripravljena vlagati, in prav teh smo veseli, saj le redke države lahko ponudijo tovrstno strokovno znanje.

Dolžnost vrhovnega poveljnika zavezniških sil za transformacijo je velika čast, a tudi ogromna odgovornost. Delo Zavezniškega poveljstva za transformacijo je posvečeno transformaciji, ki je stalno razvijajoč se proces. Pa vendar, katere dosežke bi želeli videti, ko boste odhajali s tega položaja?

Najprej bom pojasnil svoje videnje transformacije. Bolj ko se poglobljam v ta posel, bolj ugotavljam, da je navdušujoč, motivacijski in spodbuja razmišljanje. Vsak dan si zastavljam številna vprašanja glede prihodnosti in sedanosti. Transformacijo vidim kot neke vrste zlato nit, ki povezuje preteklost in prihodnost. Začeti moramo z učenjem iz preteklih izkušenj. Izkoristiti moramo to, kar smo se naučili v Afganistanu v dveh desetletjih kriznega upravljanja, ter to, kar smo se naučili tukaj na Balkanu, kjer sem delal pred približno 20 leti. Vendar pa se moramo ob tem prilagajati tudi sedanosti, saj je naša zmaga potrebna v se-

danosti. Ne nazadnje pa se moramo ozreti tudi v prihodnost in opredeliti svojo pot v prihodnosti, pri čemer je treba upoštevati preteklost, sedanost ter predvidevanja za prihodnost. Če lahko to naredimo skupaj, je to tisto, kar bi rad prenesel na svoje naslednike. Transformacija ni samoumevno dejstvo. Je miselnost in nov pristop k problemom. Ni revolucija, temveč je stalen živ napredek. Dan, ko se transformacija preneha, je dan, ko se preneha življenje. Po hladni vojni in krizi, ki smo jo doživeli sredi 90. let, smo nenadoma odkrili, da se svet spreminja tako hitro, da potrebujemo znotraj Nata samostojno organizacijo, ki se bo ukvarjala s transformacijo. Zanimivo se mi zdi, da smo edina vojaška organizacija na svetu, ki se ukvarja s transformacijo. Menim, da je danes to že postalo bistvo Nata in zavezništva in rad bi videl, da ta kultura transformacije ostane moja zapuščina. V Natovih vojaških poveljstvih, tako kot v veliko vojaških organizacijah, deluje zelo veliko ljudi in treba je ustvariti identiteto ali značaj organizacije ter zagotoviti, da se ta ohranja in ne nenehno na novo oblikuje. Sam sem se trudil, da bi ljudje razumeli, zakaj tako delujemo, in da v okviru Nata trdno oblikujemo kulturo transformacije. Na transformacijo ne bi nikoli smeli gledati kot na neko postransko dejavnost, ki jo je sicer dobro imeti, vendar jo lahko odložimo na stran, ko se ukvarjamo z operacijami. Ne, ne gre tako. Transformacija bi morala postati del Natove kulture. Transformacija ni sama sebi namen, temveč jo izvajamo zato, da bomo učinkovitejši v operacijah. Delo ACT je nedvomno povezano z operacijami in naša odgovornost do usposabljanja, izobraževanja in vaj je to še bolj okrepila. Iz naših operacij se učimo, hkrati pa poskušamo investirati v nove zmogljivosti, ki so potrebne za prihodnje operacije. ACT je strateško poveljstvo, ki je namenjeno transformaciji s poudarkom na operacijah. Želimo, da transformacija preseže Nato. Transformacijsko miselnost, duh in znanje moramo spodbujati v okviru držav, poskrbeti pa moramo, da transformiramo tudi zavezništvo kot celoto. Najboljši dokaz tega skupnega namena, ki sem ga videl, odkar sem prišel sem, so ljudje, ki jih države pošiljajo k nam in po vrnitvi v svoje države postanejo ambasadorji transformacije. Ne gre za to, da se vsak dan na novo oblikujemo ali odkrivamo, temveč da delujemo skladno s skupnim namenom

in ciljem ter razvijamo učinkovite procese, ki nam omogočajo boljše medsebojno povezovanje. V ACT sodelujemo z vsemi Natovimi interesnimi skupinami, zlasti z državami pa tudi z akademskimi krogi, industrijo, nevladnimi organizacijami, Združenimi narodi in EU.



Tako resnično transformiramo svojo organizacijo, poveljstvo ali Nato. Ko smo odprti za nove ideje in se povezujemo z ljudmi, ki razmišljajo o teh vprašanjih, najdemo rešitve za zelo zapletene probleme.

Ste že kdaj bili pri nas? Kako se počutite v Sloveniji?

Ne, nisem še bil tukaj. Slovenija se mi zdi čudovita dežela, žal pa bo moj obisk kratek. A zagotovo bom spet prišel. Pravzaprav sem še posebno ponosen, da sem na obisku v Sloveniji, saj sem pred približno 20 leti že bil v tej regiji in sem zelo vesel, da sta Slovenija in Hrvaška članici EU ter Nata. To bi nam moralo vlitati veliko zaupanja. V zgodovinskih okvirih dvajset let ni dolgo obdobje, vendar ste v tem obdobju dosegli zelo veliko. Čeprav smo trenutno v težjem obdobju, moramo vedeti, da je bilo še pred nedavnim veliko huje. To je treba izkoristiti. Tu so še drugi izzivi, o katerih smo govorili z vašimi predsednikom, ministrom in načelnikom Generalštaba. Usmerjamo se na Vzhod, ki je resnično problematičen, ter tudi na Jug, saj je ta regija ključnega pomena za prihodnost EU in Nata. Računamo, da bo Slovenija ključni dejavnik v tej regiji.